

Kempeleen kunta

Esiopetussuunnitelma

2019

KEMPELE

HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

Khall 6.6.2016 181 §

Sisällys

JOHDANTO.....	3
1 KEMPELEEN KUNNAN ESIOPETUSSUUNNITELMA	7
2 ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	8
2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	8
2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua	9
2.3 Arvoperusta	9
2.4 Oppimiskäsitys.....	12
2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa.....	13
3 KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI	16
3.1 Oppimisympäristöt esiopetuksessa.....	16
3.2 Yhteistyö esiopetuksen aikana	17
3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa	17
3.4 Kempeleen esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet.....	19
4 ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET	19
4.1 Monipuoliset työtavat	19
4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.....	20
4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet	22
4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.....	29
5 LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKEVA TUKI.....	29
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	29
5.1.1 Yleinen tuki	30
5.1.2 Tehostettu tuki	31
5.1.3 Erityinen tuki.....	32
5.2 Pidennetty oppivelvollisuus.....	33
6 OPPILASHUOLTO.....	35
6.1 Yhteisöllinen oppilashuolto	35
6.2 Yksilökohtainen oppilashuolto	36
6.3 Oppilashuoltosuunnitelmat.....	36
6.4 Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma	36
6.5 Kempeleen kunnan oppilashuollon rakenne.....	37

Liitteet

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (liite 1)

Esiopetuksen osallistumistodistus (liite 2)

Pedagoginen arvio (liite 3)

Oppimissuunnitelma (tehostettu tuki) (liite 4)

Pedagoginen selvitys (liite 5)

Eesitys erityisestä tuesta (liite 6)

HOJKS (liite 7)

Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelma (liite 8)

Kempeleen Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tieto- ja viestintäteknologinen suunnitelma (liite 9)

Suomi toisena kielenä -suunnitelma (liite 10)

JOHDANTO

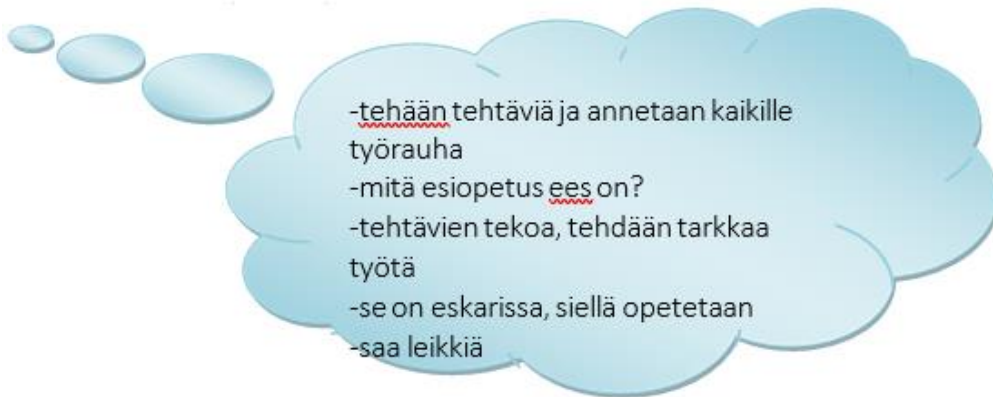
Tämä esiopetussuunnitelma on tarkoitettu työkaluksi ja aktiiviseen käyttöön. Suunnitelma tarkentaa [valtakunnallisen](#) suunnitelman kempeleläiseksi. Esiopetussuunnitelman keskeinen ajatus on asettaa tavoitteet toiminnan suunnittelulle. Uudessa esiopetussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet haastavat meidät näkemään oppimisen laajempina kokonaisuuksina ja prosesseina kohti tulevaisuuden taitoja. Toimintaa tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti, niin että se tukee lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Lapset ja vanhemmat otetaan mukaan arviointiin aiempaa enemmän.

Esiopetusvuosi on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Se on osa oppimisen polkua mutta sillä on myös itseisarvonsa. Leikki nähdään edelleen tärkeänä lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja oppimiselle. Lasten ja vanhempien osallisuutta halutaan lisätä. Lapsia kuunnellaan, ja he pääsevät vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin esiopetuksen arjessa. Vanhempia arvostetaan lastensa parhaina asiantuntijoina.

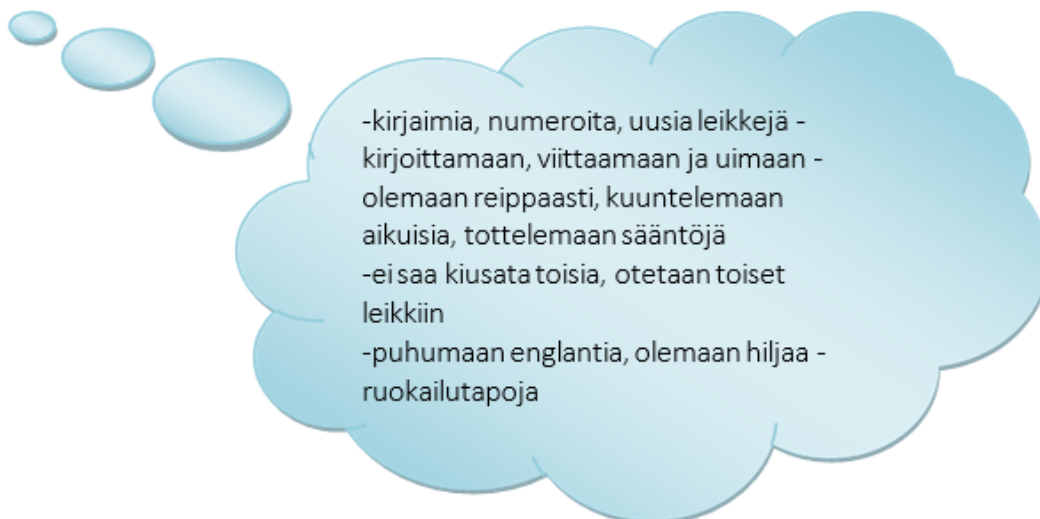
Esiopetusyksiköiden yhteisissä pohdinnoissa tärkeimpinä arvoina nähtiin yhteisöllisyys, osallisuus, oppimisen ilo sekä turvallisuus ja hyvinvointi. Nämä arvot ovat ohjenuorana suunnittelussa sekä arjessa lasten ja huoltajien kanssa. Esiopetus on parhaimmillaan kaikkien yhteinen asia. Tämä suunnitelma elää ajassa, ja sitä arvioidaan ja päivitetään vuosittain

LASTEN AJATUKSIA

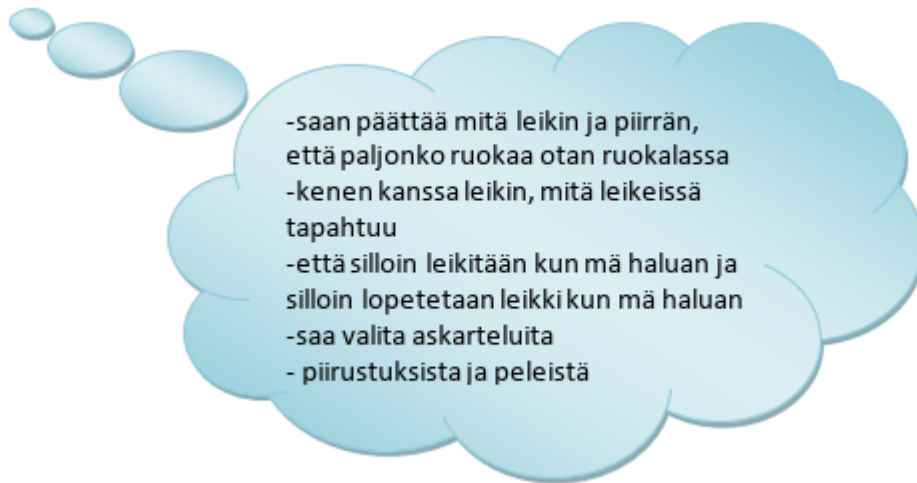
Mitä tarkoittaa esiopetus?

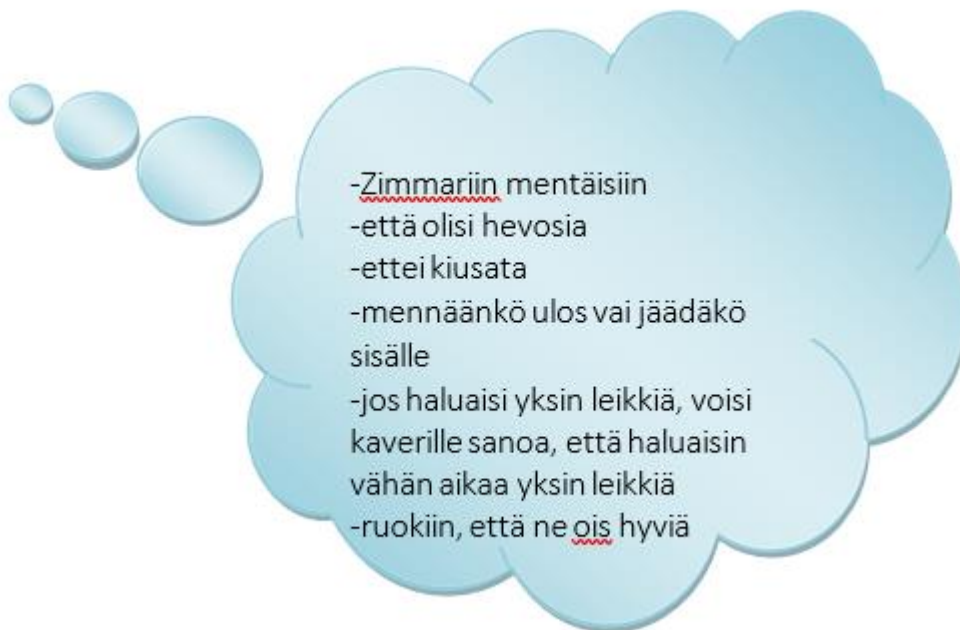
Mitä asioita on tärkeä oppia ennen kouluun menoa?

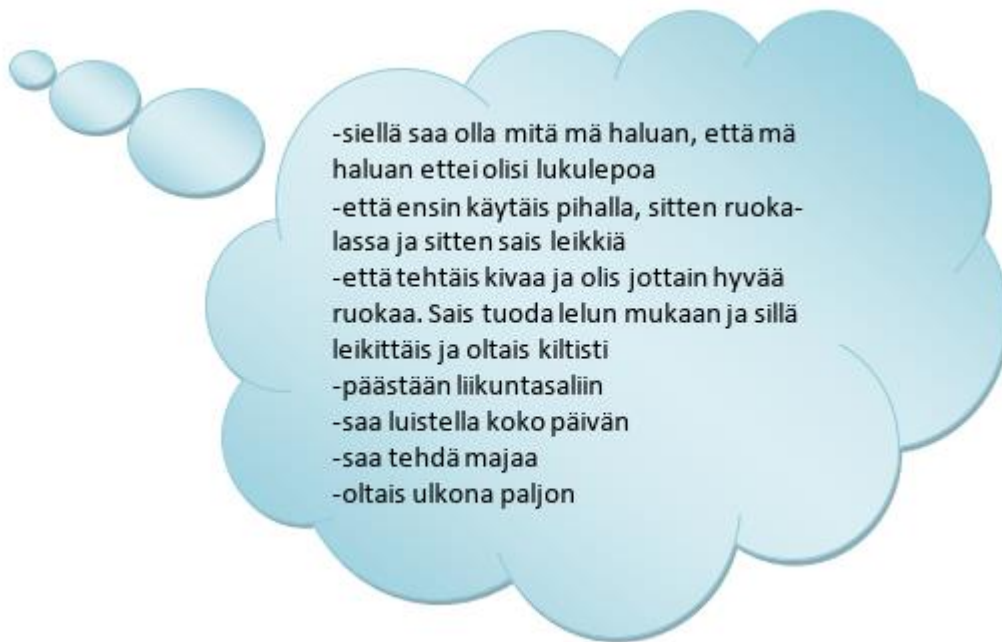
Mistä asioista saat päättää itse eskarissa?

Mihin asioihin haluaisit vaikuttaa eskarissa?

Minkälainen sinusta olisi unelmien eskaripäivä?

1 KEMPELEEN KUNNAN ESIOPETUSSUUNNITELMA

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja –asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 3).

Kempeleen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma on laadittu esiopetussyksiköiden yhteisenä suunnitelmana. Yksiköissä tehdään omia painotuksia toimintasuunnitelmissa ja ryhmien esiopetussuunnitelmissa lukuvuosittain. Esiopetussuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin suomen kielellä annettavaa esiopetusta varten. Opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys noudattaa valtakunnallisen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Esiopetussuunnitelma julkaistaan sähköisenä versiona Kempeleen kunnan verkkosivuilla. Esiopetussuunnitelma on saatavilla myös painettuna esiopetussyksiköissä. Esiopetussuunnitelman laatimista määrittivät Kempele-sopimus, Hyvän kasvun ohjelma, Lapsi ja nuorisopoliittinen ohjelma sekä varhaiskasvatussuunnitelma. Ajatuksia työhön antoivat myös Palveluvaliokunta ja Valtuustoseminaari. Esiopetussuunnitelmaa työstettiin yhteistyössä kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman Kempeleen koulu –työryhmän kanssa.

Kunnallisen esiopetussuunnitelman hyväksyi kunnanhallitus. Työskentelyn ohjausryhmänä toimi varhaiskasvatuksen johtoryhmä, jonka jäseninä olivat varhaiskasvatuksen esimiehet. Opetussuunnitelmatyön laadintaa koordinoivassa työryhmässä eli koontiryhmässä oli esiopetussyksiköiden opettajia ja varhaiserityisopettajia. Koontiryhmä osallisti työhön muuta varhaiskasvatushenkilöstöä, vanhempia ja lapsia.

Tulevaisuudessa esiopetussuunnitelman jatkuvasta kehittämisestä ja arvioinnista vastaa koontiryhmä yhteistyössä ohjausryhmän kanssa. Koontiryhmä kokoontuu kerran vuodessa esiopetussuunnitelman arviointiin. Vanhemmat ja lapset osallistuvat esiopetussuunnitelman toteutumisen arviointiin vuosittain toimintakauden lopussa kasvatuskusteluissa. Arviointia tehdään myös yhteistyössä Kempeleen Koulu - työryhmän kanssa.

2 ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsella on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon ja taidon aloilla (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12).

Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvausta ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12).

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

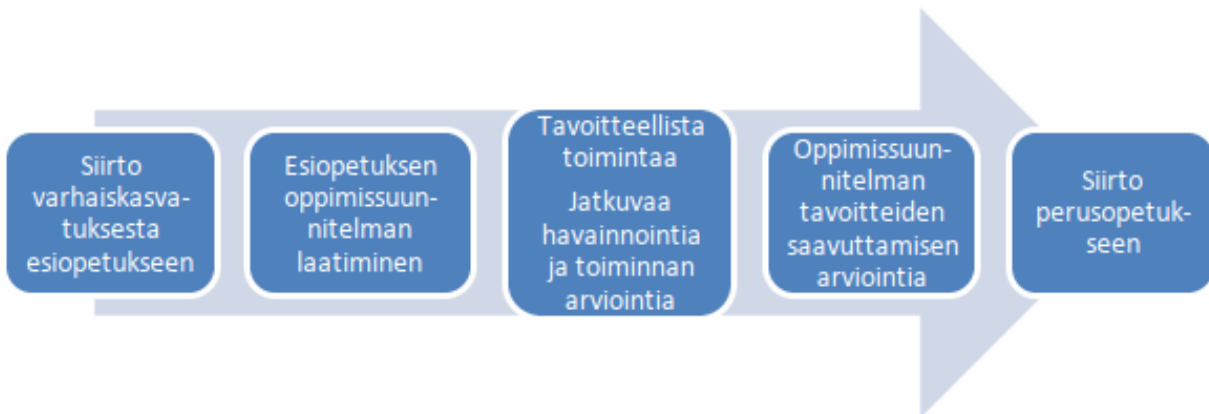
Kunnilla on esiopetuksen järjestämisvelvollisuus. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja –asetuksiin ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Esiopetus on perheille maksuton palvelu. Esiopetus sisältää maksuttoman aterian ja opetusvälineet sekä oppilashuollolliset tukitoimet mm. puhe- ja toimintaterapiaa. Huoltajilla on velvollisuus huolehtia, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.

Kempeleessä esiopetusta järjestetään lapsen koulupiirin mukaisesti eri toimintayksiköissä: Ylikylän ja Kokkokankaan päiväkodeissa, Kirkonkylän esikoulupäiväkodissa, esiopetusryhmissä Santamäki- ja Linnakangastaloissa sekä Ketolanperän koulussa. Yksityiset päiväkodit voivat järjestää esiopetusta, mikäli ryhmätoiminnan edellytykset täyttyvät. Esiopetusta järjestetään koulupäivinä yhteensä 700 tuntia lukuvuoden aikana. Esiopetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää myös muita Kempeleen kunnan tarjoamia varhaiskasvatuksen palveluja. Kunnalla on velvollisuus huolehtia, että oppimisympäristö ja toiminta on turvallista. Kempeleessä esiopetuksen opetuskieli on suomi (tarkemmin luvussa 4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä)

Kempeleen esiopetuksen toteuttamisessa noudatetaan valtakunnallisen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin nojautuvaa paikallista suunnitelmaa. Kempeleen esiopetussuunnitelmassa on otettu huomioon paikalliset ominaispiirteet ja painotukset. Yhteisellä esiopetussuunnitelmalla taataan yhtenäinen ja tasa-arvoinen esiopetus yksiköstä riippumatta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista ja esiopetuksen aikana. Kunnan verkkosivuilta löytyy ajantasaiset ja tarpeelliset asiakirjat.

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetus on tavoitteellista toimintaa, jossa jokaiselle lapselle laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (Liite 1) yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa. Tavoitteiden asettamisen tarkoituksena on saada toiminta tukemaan jokaisen lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla.

Kuvio 1. Esiopetus osana oppimisen polkua

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa myönteisten elämysten, oppimiskokemusten ja leikin kautta. Monipuolinen leikki on keskeistä esiopetuksessa. Sen kautta esiopetukselle asetettuja tavoitteita voidaan saavuttaa lapselle ominaisella ja mielekkäällä tavalla.

Kun huoltaja on ilmoittanut lapsen esiopetukseen, lähtökohtana on, että lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan. Huoltajille ilmoitetaan esiopetusvuoden alussa poissaoloihin liittyvistä käytännöistä.

2.3 Arvoperusta

Kempeleen kunnan esiopetuksen arvoperustan taustalla ovat Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvot (lasten yksilöllisyys, yhteisöllisyys, tasa-arvoisuus, hyvinvointi) ja Kempele-sopimuksen arvot (luovuus, yhteisöllisyys, lapsilähtöisyys, turvallisuus). Koontiryhmän pyynnöstä moniammatilliset tiimit pohtivat arvoja esiopetusyksiköissä keväällä 2015. Keskeisimmiksi esiopetuksen arvoiksi nousivat yhteisöllisyys, osallisuus, oppimisen ilo sekä turvallisuus ja hyvinvointi.

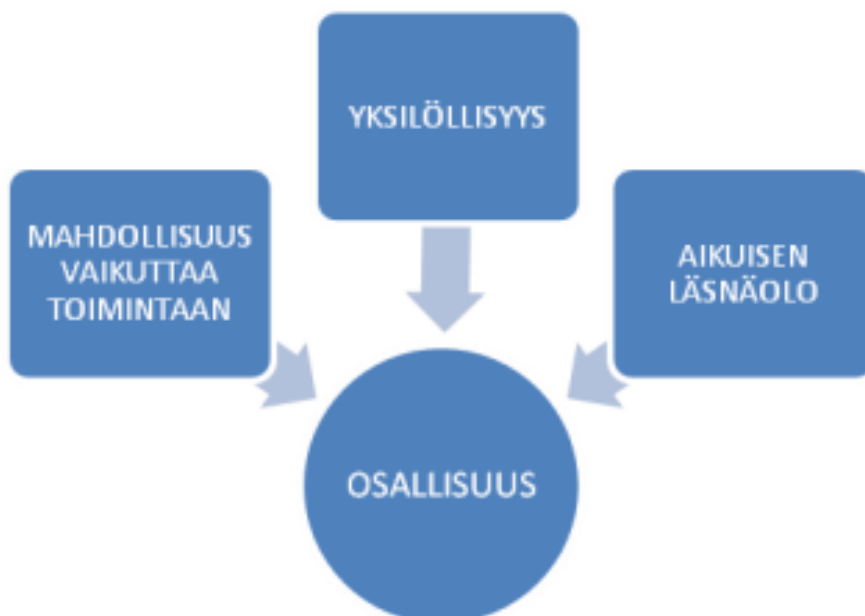
YHTEISÖLLISYYS

Kuvio 2. Esiopetuksen arvot: Yhteisöllisyys

Avoin kanssakäyminen huoltajien ja henkilöstön välillä edistää yhteisöllisyyden kehittymistä. Lapsiryhmän yhteisöllisyys kehittyy yhteisten kokemusten ja tekemisten kautta ja lisää ryhmään kuulumisen tunnetta. Aikuisten arvostava suhtautuminen lapseen ja toisiinsa antaa käyttäytymismallin lapsille.

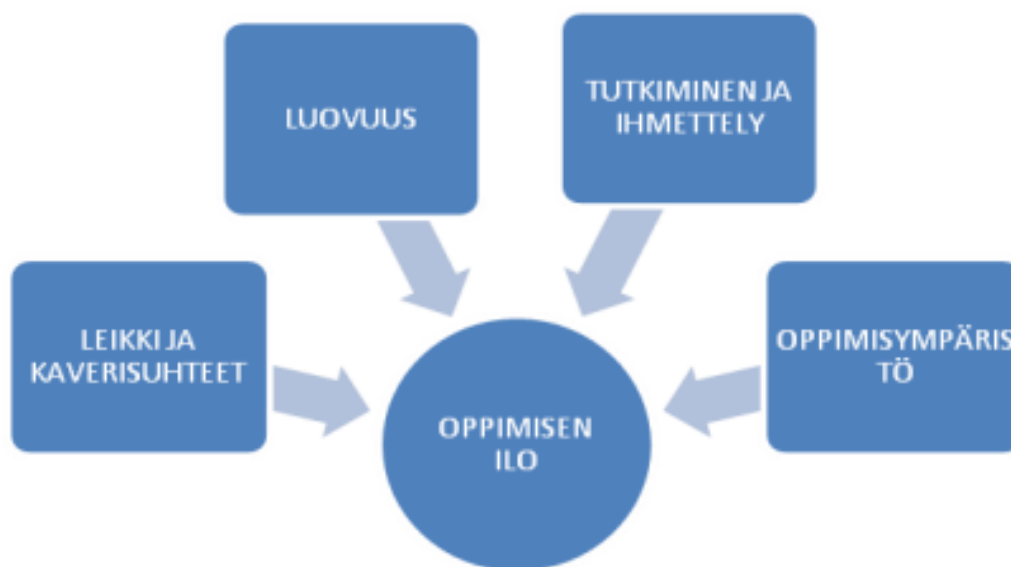
OSALLISUUS

Kuvio 3. Esiopetuksen arvot: Osallisuus

Lasta kannustetaan aktiiviseksi toimijaksi. Hän voi tehdä valintoja ja vaikuttaa omaan toimintaansa. Lasten aikaisempien kokemusten ja mielenkiinnon kohteiden huomioon ottaminen lisää osallisuutta. Aikuisen aito läsnäolo rohkaisee lapsia ideoimaan ja tuomaan esiin omia mielipiteitä. Esiopetuksen henkilöstön tehtävä on mahdollistaa sekä lasten että huoltajien vaikuttaminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Henkilöstö järjestää perheille tilaisuuksia keskinäiseen vuorovaikutukseen.

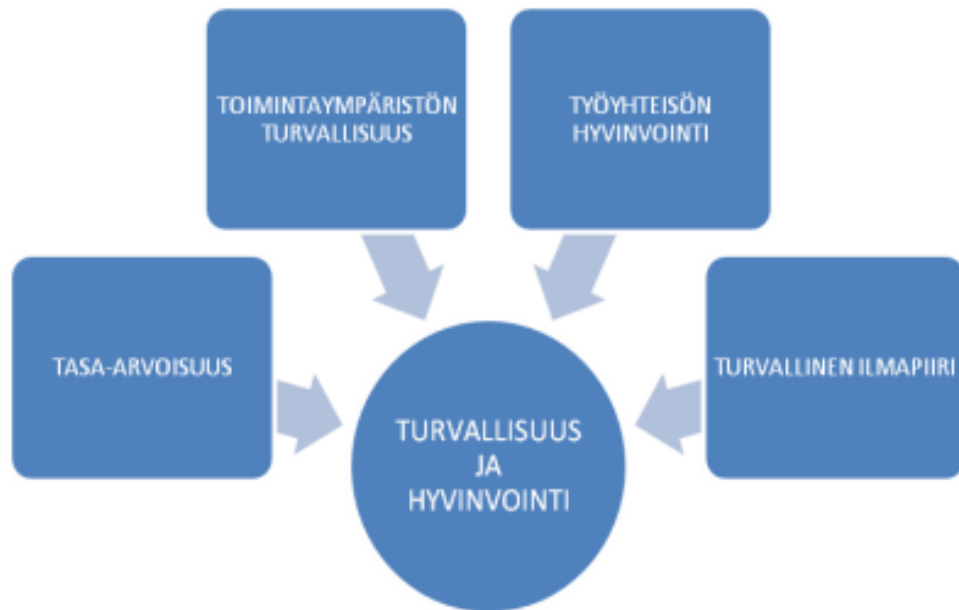
OPPIMISEN ILO

Kuvio 4. Esiopetuksen arvot: Oppimisen ilo

Oppimisen ilo, myönteiset tunnekokemukset ja luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Lapset sekä oppivat että syventävät oppimistaan leikissä. Leikki on myös vuorovaikutustaitojen harjoittelua. Aikuinen mahdollistaa leikin ja tukee sitä. Oppimisympäristö rakennetaan sellaiseksi, että se innostaa lasta luovuuteen, tutkimiseen ja aktiivisuuteen. Tutkimista on myös arkiympäristön ja sen muutosten havainnointi. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lasten mielenkiinnon kohteita. Esiopetuksessa leikkiä ja oppimista eheytetään kokonaisuuksiksi, jotka saavat lapsessa aikaan oppimisen iloa ja halun oppia uutta.

TURVALLISUUS JA HYVINVOINTI

Kuvio 5. Esiopetuksen arvot: Turvallisuus ja hyvinvointi

Lasten hyvinvointia edistävät henkilöstön ja huoltajien välinen avoin yhteistyö. Hyvinvointia lisää myös se, että lapsella on tunne ja kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Häntä rohkaistaan ilmaisemaan itseään ja solmimaan ystävyyssuhteita. Kaikkia lapsia ja heidän huoltajiaan kohdellaan tasa-arvoisesti ja arvostavasti. Henkilöstö huolehtii toimintaympäristön turvallisuudesta ja ilmoittaa puutteista eteenpäin. Riittävä henkilöstö ja koulutus tukevat työyhteisön hyvinvointia.

Esiopetuksessa huolehditaan koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa sekä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja ehkäistään tietoisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Aikuisten läsnäolo ja ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää.

2.4 Oppimiskäsitys

Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa lapsi on aktiivinen toimija vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppimisen lähtökohtana ovat lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. Kokemus osallisuudesta ja ryhmään kuulumisesta edistää oppimista. Lasta kuunnellaan ja hänen kanssaan keskustellaan ja hänen mielenkiinnon kohteensa huomioidaan. Oppiminen saa aikaan halun oppia lisää.

VUOROVAIKUTUS Lapset oppivat uusia tietoja ja taitoja toisten lasten ja aikuisten sekä eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa	ITSELUOTTAMUS Luottamus omiin mahdollisuuksiin oppijana.
OPPIMISEN ILO Myönteiset tunnekokemukset ja oppimisen ilo. Rohkeus kokeilla ja luoda uutta.	KONTEKSTUAALISUUS Oppiminen perustuu aiempiin kokemuksiin ja osaamiseen. Opittavilla asioilla on yhteys lapsen arkeen ja kokemusmaailmaan.
LAPSEN TAPA TOIMIA Lapsi oppii leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, erilaisia työtehtäviä tekemällä, itseään ilmaisemalla ja luovassa toiminnassa.	KOKONAISVALTAISUUS Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät.

Taulukko 1. Oppimisen avaintekijät

2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alainen osaaminen on tiedonalojen rajat ylittävää osaamista, joka otetaan huomioon kaikessa esiopetuksessa. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle ja kestäväen elämäntavan omaksumiselle. Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Se tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Opetettavia tietosisältöjä merkityksellisempää ovat toteutettava oppimiskäsitys, työskentelytavat ja oppimisympäristö.

Kuvio 6. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	TULEVAISUUDEN TAIDOT	TYÖTAVAT
Ajattelu ja oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> -tiedon jäsentäminen ja uuden luominen -muisti ja mielikuvituksen käyttö -oppimaan oppiminen -oivaltaminen ja uuden löytämisen ilo -kysyminen ja kyseenalaistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> -ongelmaratkaisu- ja tutkimustehtävät -lorut, musiikki, draama -leikit ja pelit -monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset -kertominen ja kuuntelu
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	<ul style="list-style-type: none"> -vuorovaikutus, itseilmaisu, eri näkemyksien ymmärtäminen -tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen -yhteistyötaidot -hyvät tavat -omien juurien ymmärtäminen 	<ul style="list-style-type: none"> -yhdessä toimiminen -itseilmaisu eri keinoin -leikit, sadut, tunnekortit -omaan lähiympäristöön, kulttuuriin ja perinteeseen tutustuminen -minä ja perhe –teeman käsittely
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	<ul style="list-style-type: none"> -kestävä elämäntapa -hyvinvointi ja terveys -laitteiden ja välineiden turvallinen käyttö -turvallinen liikkuminen liikenteessä -vastuu omasta toiminnasta 	<ul style="list-style-type: none"> -monipuolinen liikunta -levon ja ravinnon merkityksen ymmärtäminen -hyvä yhteistyö kotien kanssa -liikkuminen lähiympäristössä opetellen liikennesääntöjä -omista tavaroista ja ympäristöstä huolehtiminen
Monilukutaito	<ul style="list-style-type: none"> -kuvalukutaito -lukeminen ja kirjoittaminen -numeerinen lukutaito -medialukutaito -erilaisten viestien tulkinta ja tuottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> -kuvista keskusteleminen ja niiden tulkitseminen -kuullun ymmärtäminen -kirjoitetun tekstin tutkiminen ja tuottaminen -kirjojen lukeminen, lukudiplomi -saduttaminen -toden ja epätoden erottaminen
Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> -välineiden käytön opettelu turvallisesti ja ergonomisesti -lapsi oppii vähitellen vastaanottajasta osallistujaksi 	<ul style="list-style-type: none"> -näppäintaidot, hiiren käyttö, tietokoneen avaaminen ja sulkeminen -välineisiin ja ohjelmiin tutustuminen aikuisen kanssa (liite 9)
Osallistuminen ja vaikuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> -aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen -taito ja halu osallistua yhteiseen toimintaan, vertaisryhmään kuuluminen -luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiin -auttaminen ja avun pyytäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - omaan toimintaan liittyviä valintoja arjessa -ryhmä- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu -lapsia kuunnellaan ja heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa

Taulukko 2. Laaja-alaisen osaamisen sisällöt

3 KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuria muovaavat esiopetusta koskevat säädökset sekä arvot, oppimiskäsitys ja esiopetusta koskevat tavoitteet. Siihen vaikuttavat myös johtamisrakenteet ja käytännöt, henkilöstön ammattitaito, tilat, välineet ja materiaalit. Toimintakulttuuri kehittyy ja näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa ja tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista.

Esiopetusyksiköiden toimintakulttuuri muotoutuu vuosittain esiopetusryhmien tarpeiden mukaan siten, että henkilöstörakenne, lapsiryhmän koko ja rakenne sekä käytettävissä olevat tilat tukevat lapsen kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet ja kulttuurit sekä uskonnot ja katsomukset huomioidaan toiminnassa. Perheiden arvoja kunnioitetaan ja toiveet otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. Lapsella tulee olla tunne, että häntä kuullaan ja hän voi osallistua itseään koskeviin asioihin ja toimintaan. Lasten on tärkeää kokea, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

3.1 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä. Oppimisympäristössä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen ja esteettömyyteen. On tärkeää kiinnittää huomiota myös valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Lapsen viihtyvyyttä ja oppimista edistää hyväksyvä ja positiivinen ilmapiiri. Esiopetuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvittaessa. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Kempeleen varhaiskasvatukseen on laadittu Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma (Liite 8).

Oppimisympäristöä on myös rakennusten ulkopuolella. Kempeleessä metsää ja lähiluontoa on helppo hyödyntää monipuolisena oppimisympäristönä. Leikkiä ja lapsen mielenkiinnon kohteita hyödynnetään tietojen ja taitojen laajentamisessa. Aikuisen tehtävä on suunnitella ja tarjota materiaaleja ja välineitä niin, että ne innostavat lasta tutkimaan ja kokeilemaan.

3.2 Yhteistyö esiopetuksen aikana

Tärkein yhteistyökumppani esiopetuksessa ovat lapsen huoltajat. Päivittäiset kohtaamiset ja erikseen järjestettävät kasvunkeskustelut ovat erityisen tärkeitä lapsen kasvun ja oppimisen tuen kannalta. Lisäksi huoltajat voivat osallistua esiopetuksen toimintaan hyödyntämällä omaa osaamistaan ja tietotaitoaan (esim. ammatista kertominen ja työpaikkoihin tutustuminen). Vanhempien keskinäisiä kohtaamisia järjestetään mahdollisuuksien mukaan toimintakauden aikana esim. vanhempaintoimikunnassa.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö on tärkeää laadukkaalle toiminnalle. Yksiköiden omat linjaukset kirjataan perehdytyskansioon kaikkien nähtäville. Ryhmän esiopetussuunnitelmaan kirjataan koko ryhmää koskevat sopimukset ja suunnitelmat. Suunnittelulle, arvioinnille ja kehittämiselle tulee varata riittävästi aikaa.

Yksikön ulkopuolinen moniammatillinen yhteistyö on tärkeää lapsen hyvinvoinnin ja sujuvan oppimisen polun kannalta. Yhteistyötä tehdään terveyden- ja sosiaalihuollon sekä kuntouttavien tahojen kanssa esim. puhe-, toiminta-, ja fysioterapeutit. Oppilashuollolliset palvelut ovat osa esiopetuksen moniammatillista yhteistyötä.

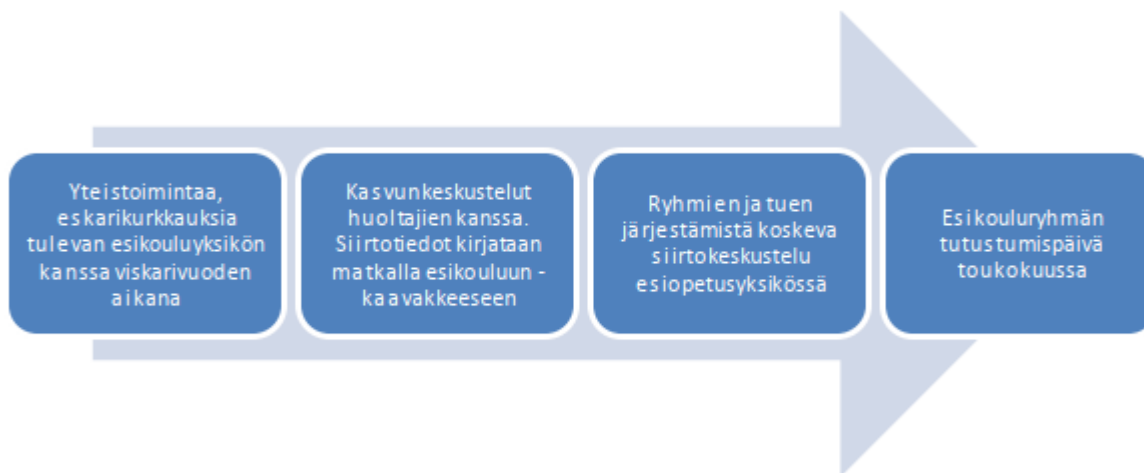
Monialaista yhteistyötä toteutetaan mm. koulun, kirjaston, seurakunnan, Zimmarin, pelastuslaitoksen, kulttuuritoimen, urheiluseurojen ja muiden lähiympäristön toimijoiden kanssa. Pienet tutustumiset ja kohtaamiset lisäävät oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tutustuttavat lasta häntä ympäröivään yhteiskuntaan. Monialaista yhteistyötä kehitetään jatkuvasti.

3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa

Kempeleessä on määritelty siirtymävaiheiden käytänteet Nivelvaiheet –asiakirjassa.

Esiopetussuunnitelmassa nivelvaiheilla tarkoitetaan siirtymistä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Nivelvaiheissa yhteistyötä tekevät huoltajat, lastentarhanopettajat, esiopettajat ja luokanopettajat. Varhaiserityisopettaja ja erityisopettaja osallistuvat keskusteluihin tarvittaessa. Keskusteluissa voi olla mukana myös muita asiantuntijoita. Nivelvaiheissa siirretään kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa lapsesta vastaanottavalle taholle. Näin saadaan järjestettyä tarvittavat tukitoimet lapsen edun mukaisesti ennen uuteen ryhmään siirtymistä. Nivelvaiheissa huomioidaan myös kaveriasiat.

Viskari-eskari yhteistoimintaa järjestetään lähiympäristössä olevien yksiköiden välillä mahdollisuuksien mukaan. Huomioidaan myös seurakunnan kerhoissa ja perhepäivähoidossa sekä yksityisissä päiväkodeissa olevat viisivuotiaat. Esikouluyksikön johtaja järjestää siirtokeskustelut joissa on mukana lastentarhanopettaja ja esiopettaja, mahdollisesti päiväkodin johtaja, erityisopettaja sekä varhaiserityisopettaja. Toukokuussa kaikki esikoululaiset ja heidän huoltajansa kutsutaan tutustumispäivään.

Kuvio 7. Viskarista esikouluun

Esiopetuksen ja koulun yhteinen toiminta on tärkeä osa oppimisen jatkumoa. Esiopettaja ja luokanopettaja suunnittelevat ja toteuttavat yhteistä toimintaa, jonka avulla esikoululaiset tutustuvat koulumaailmaan. Keväällä arvioidaan oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumista sekä oppimisen valmiuksia ja mahdollisia tuen tarpeita. Luokkien muodostamista varten käytävissä siirtokeskusteluissa on mukana esiopettaja, huoltaja ja tarvittaessa erityisopettaja. Näiden pohjalta esiopettaja siirtää luokkien muodostamisessa tarvittavia tietoja kouluun. Siirtokeskustelussa esiopettaja antaa luokanopettajalle olennaisen siirtotiedon touko- tai syyskuussa. Kouluun tutustuminen on kaikille koulutulokkaille toukokuussa.

Kuvio 8. Esiopetuksesta alkuopetukseen

Yhteistyö varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä mahdollistaa lapsen ehyen ja turvallisen oppimisen polun. Kehittämisen kohteena on luoda vakiintuneita käytänteitä yhteistyölle. Niiden lisäksi voi olla yksikkö- ja ryhmäkohtaisia tapoja toteuttaa yhteistyötä. Oppimisen jatkumon kannalta on tärkeää, että henkilöstöllä ja lapsilla on mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä.

3.4 Kempeleen esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet

Kempeleen esiopetussuunnitelma on kaikille yksiköille yhteinen. Sen lisäksi yksiköissä tehdään oma vuosisuunnitelma ja esiopetusryhmissä laaditaan ryhmäesiopetussuunnitelma, jossa toimintakaudelle määritellään tavoitteet toiminnalle. Tämän lisäksi Kempeleen kunnalla on koko varhaiskasvatusta koskevia yhteisiä kehittämisen kohteita. Tällä hetkellä kehitämme pedagogista dokumentointia työtapana, joka tukee opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä tunnetaitokasvatusta. Esiopetuksen toiminnan suunnittelua tukevat kaikille yhteiset tehtävistöt, joiden tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan vuosittain. Lapsen kehityksen ja oppimisen arvioinnin, sekä lapsen itsearviointin menetelmiä kehitetään.

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön yhteistyötä kehitetään, ja sille sovitaan kunnan yhteiset käytänteet. Siirtymävaiheiden yhteistyötä toteutetaan suunnitellusti. Esiopetuksen koordinoija ohjaa esiopetuksen kehittämistä ja arviointia. Hän huolehtii kunnan esiopettajien yhteisistä tapaamisista vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Kempeleessä tiivistetään esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä. Tällä tarkoitetaan toiminnallista yhteistyötä. Viskarit ja eskarit muodostavat oman toiminnallisen kokonaisuutensa. 1-2 luokat toimivat yhdysluokkapareina. Vähintäänkin kevätlukukausi toteutetaan tavoitteellista ja toiminnallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen kesken joustavan ryhmittelyn keinoin, vähintään 2h/viikossa. Tavoite on, että oppilaalla kehittyä myönteinen kuva itsestään oppijana. Toiminnallisen yhteistyön kautta tuetaan lapsen oppimisen jatkumo.

4 ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eritavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: toisaalta sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta ja toisaalta tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista.

4.1 Monipuoliset työtavat

Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että oppimisen kohde. Lapsia ohjataan kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja. Lapset saavat kokemuksia työskentelystä erikokoisissa ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki on keskeistä esiopetuksessa. Leikkiä ja pelejä hyödynnetään uusien asioiden oppimiseen ja syventämiseen.

Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Lapsia kannustetaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti kohti yhteistä päämäärää. Lapset ovat aktiivisesti mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja heillä on ymmärrys mitä heiltä odotetaan.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristössä on riittävästi erilaisia leikkiä ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havaintoja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tietoja viestintäteknologiaa. Oppimisympäristö tulee järjestää sellaiseksi, että lasten on helppo käyttää välineitä, tutkia ja kokeilla asioita myös itsenäisesti.

Pedagoginen dokumentointi työtapana on keskeinen osa esiopetuksen suunnittelua, toteuttamista sekä toiminnan arvioimista ja kehittämistä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnoinnin, dokumenttien kokoamisen ja näiden tulkin avulla tarkastellaan ja arvioidaan pedagogista toimintaa. Esiopetusryhmän yhdessä valitsemien ja lasten henkilökohtaisesti valitsemien dokumenttien avulla voidaan havainnollisesti kertoa esiopetuksen toiminnasta huoltajille. Näin myös huoltajat pääsevät osallistumaan toiminnan arviointiin, ideointiin ja kehittämiseen.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi esiopetuksessa auttaa suunnittelemaan ja kehittämään opetusta ja toimintaa. Sen avulla tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointiin osallistuvat esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat.

Tavoitteellisen ja lapsen kehittymistä tukevan esiopetuksen järjestämiseksi on tärkeää tutustua lapsen aikaisempaan kasvuympäristöön, kehitykseen ja mielenkiinnon kohteisiin. Keväällä ennen esiopetusvuoden alkua esiopetusyksiköissä järjestetään tilaisuus, jossa lapsen aikaisemmasta hoitopaikasta, kerhotoiminnasta tai perhepäivähoidosta siirretään tulevaa esiopetusvuotta ajatellen oleellinen tieto.

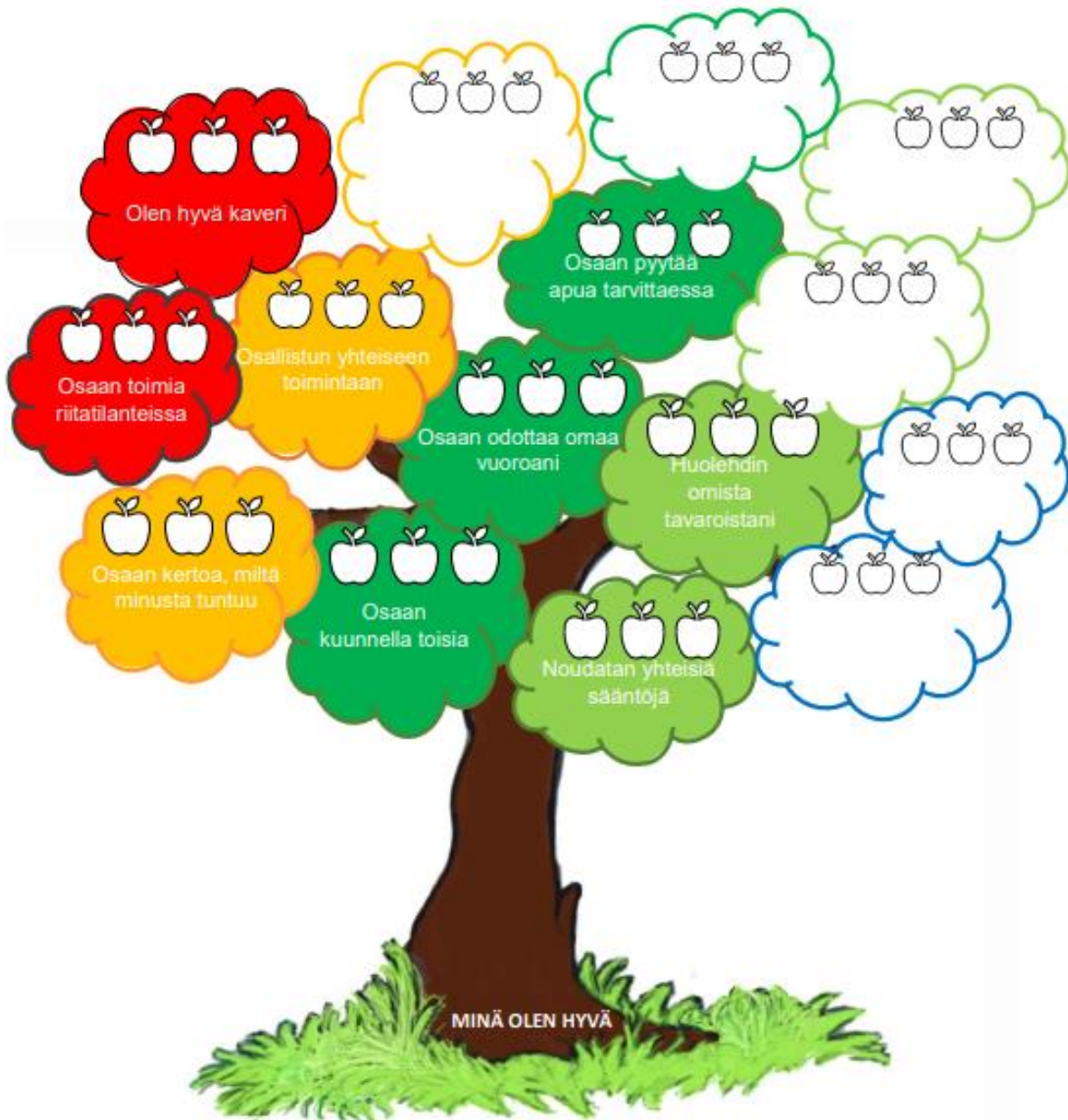
Esiopetusvuoden alussa lapseen tutustutaan monipuolisesti. Alkukartoitustehtävät auttavat luomaan kokonaiskuvaa lapsesta ja hänen tiedoistaan ja taidoistaan sekä kiinnostuksen kohteistaan. Syksyllä syyslokakuussa esiopetusryhmän opettaja laatii yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa esiopetuksen oppimissuunnitelman (LEOPS). Suunnitelmaan kirjataan kunkin lapsen tarpeet, vahvuudet ja tavoitteet pedagogiselle toiminnalle.

Lasten työskentelyn, oppimisen ja käyttäytymisen havainnointi on tärkeää, jotta opetusta, toimintaa ja oppimisympäristöä voidaan suunnata lapsen ja ryhmän tarpeita vastaavaksi. Tärkeintä on rakentaa lapsen myönteistä minäkuvaa itsestään oppijana onnistumisten ja kannustavan ja arvostavan palautteen avulla. On tärkeää luoda ryhmään ilmapiiri, jossa lapsi uskaltaa myös epäonnistua.

Lapsia ohjataan itsearviointiin korostaen sitä, että jokaisella lapsella on oma oppimisen polkunsaa. Esiopetuksessa kehitetään lapsen valmiuksia itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan vastaamaan lasten tarpeita. Hyvän kasvun ja oppimisen puuta käytetään lapsen itsearvioinnin harjoitteluun. Hyvän kasvun ja oppimisen puu (Kuva 1) on osa Hyvän kasvun ja oppimisen kansiota, joka kulkee lapsen mukana esiopetuksesta alkuopetukseen. Hyvän kasvun puuta voidaan käyttää siirtokeskusteluissa opettajan kanssa lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle tai esiopetuspaikan vaihtuessa.

Ryhmäesiotus suunnitelman avulla esiopetusryhmän henkilöstö suunnittelee ja arvioi miten lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan toiminnassa. Huoltajia ja heiltä toiminnasta saatua palautetta kuunnellaan jatkuvasti esiopetusvuoden aikana. Keväällä vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa pyydetään vanhempien arviota esiopetusvuoden toiminnasta ja miten lapsen esiopetussuunnitelma on toteutunut.

Lapselle annetaan esiopetusvuoden päättyessä osallistumistodistus (Liite 2). Todistus pohja on koko kunnan esiopetusyksiköissä sama.

Kuva 1. Varhaiskasvatuksen Hyvän kasvun ja oppimisen puu

Kuvio 9. Arviointi esiopetuksen aikana

4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Ehetyssä opetuksessa oppimiskokonaisuudet muodostuvat lasta kiinnostavista asioista ja opetukselle asetetuista yhteisistä tavoitteista, jotka on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi: ilmaisun monet muodot, kielen rikas maailma, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan ja kehityn.

Opetuksen yhteiset tavoitteet ohjaavat opettajan työtä. Eri kokonaisuuksia, tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Lapset osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitte

luun ja toteutumisen arviointiin opettajan ohjauksessa. Lapselle kehittyy oman oppimisen polku, jossa on sopivasti yksilöllisiä haasteita ja tukea.

ILMAISUN MONET MUODOT

Yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 31).

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Musiikillinen toiminta

- on monipuolista ja moniaistista
- tavoitteena vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin
- kokemuksia laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla
- laulut, musiikkityylit ja soittimet
- musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan
- havainnoidaan äänen tasoa, kestoja, voimaa ja sointivärejä
- kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä

Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisuus

- tehdään, tulkitaan ja arvioidaan erilaisia kuvia
- kokeillaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esim. maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä
- tutustutaan taideteoksiin, medioiden kuviin, esineiden muotoiluun sekä rakennetun ja luonnonympäristön kohteisiin

Käsitöiden tekeminen

- erilaisten työvälineiden ja materiaalien käyttö
- perustekniikat ja taidot
- lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä
- yksi pidempikestoinen käsityö
- käsityöperinteet

Suullinen ja kehollinen ilmaisu

- harjoituksia ja leikkejä monipuolisesti
- mielikuvituksen, kokemusten ja havainnointien työstäminen
- lorut, runot ja lasten kirjallisuus
- spontaani ilmaisu ja yhteisesti suunnitellut prosessit
- draamatoiminta, sanataide ja tanssi

KIELEN RIKAS MAAILMA

Yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää lukua ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 33).

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

suomenkielen taito

- harjoitellaan kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa
- ohjataan lapsia kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa
- pohditaan yhdessä sanojen merkityksiä ja sanoilla leikitellään
- yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät taitojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa
- tarinoiden tekeminen esim. saduttamalla tai digi-tarinoilla
- lapsille luetaan erilaisia tekstejä ja niistä keskustellaan yhdessä
- kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi
- kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä
- lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin
- lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen
- yhdessä ja omatoimisesti tunnistetaan ja tuotetaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojen ja mielenkiinnon mukaisesti mielekkäissä asiayhteyksissä
- -käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta
- tutkitaan ja luetaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kerrotaan ja ilmaistaan eri tavoin kuulemaansa tai lukemaansa
- tuetaan hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä lasten kykyä hahmottaa tilaa ja suuntia
- tarkoituksenmukainen kynäote ja näppäimistöjen käyttö

Eri kielet

- havainnoidaan eri kieliä (erityisesti lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja) yhdessä lasten kanssa
- autetaan lapsia havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus
- erikieliset laulut, leikit ja viittomat

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin

omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdinnoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 34).

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Historiallinen näkökulma

- tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen historiallisesta näkökulmasta, aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapoja hyödyntäen
- opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä
- tiedon lähteenä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään
- juhlaperinteet, kertomukset, perinneleikit ja vanhat laulut

Yhteiskunnalliset asiat

- keskustellaan lapsia kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista
- tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti
- pohditaan mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta
- tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista
- laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä (-> autetaan lapsia ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia)
- lähiympäristöä hyödynnetään niin että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen

Eettinen kasvat

- koko ryhmälle yhteistä eettistä kasvatusta
- liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja
- lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita
- pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista
- yhteiset keskustelut, roolileikit sekä sadut ja median kertomukset
- voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja

Katsomuskasvat

- lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset sekä uskonnottomuus voidaan nostaa yhteisen tutustumisen kohteeksi
- liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä
- tavoitteena auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä rohkaistaan

lapsia erilaisten elämänkysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien (samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat)

- vierailut ja lähiympäristön tapahtumat
- Uskonnollista sisältöä sisältävistä tilaisuuksista tiedotetaan hyvissä ajoin ja huoltajalla on mahdollisuus valita lapselleen vaihtoehtoinen toiminta.

TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan.

Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 36).

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Matemaattiset taidot

- kehitetään matemaattisia taitoja toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä
- tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien
- innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla
- havaintoja harjoitellaan esittämään itse kuvien sekä erilaisten välineiden avulla
- paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia
- muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä
- toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyä ja ratkaisujen etsimistä
- lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen
- havainnoidaan lukumääriä ympäristöstä sekä liitetään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin
- lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan
- lukujonotaidot ja nimeäminen

- tuetaan tason ja tilan hahmottamista
- kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhderekäsitteitä (edessä, ylhäällä ja joka toinen)
- mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun
- ympäristössä olevien muotojen tarkastelua ja nimeämistä
- mittaamista keholla ja eri välineillä
- ajankäsittitteet (mm.joskus, eilen ja aamulla)
- vuorokaudenajat
- leikit, pelit ja tarinat sekä tieto- ja viestintäteknologia

Ympäristökasvatus

- tarjoaa luontokokemuksia sekä mahdollisuuksia tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin
- ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla
- havainnoista keskusteleminen ja havaintotietojen luokittelu
- luontoon liittyvien käsitteiden käyttö ja päätelmien tekeminen sekä syy-seuraus suhteiden pohtiminen
- lasten luonnontuntemuksen hyödyntäminen opetuksessa
- tiedon hankinnan harjoittelu hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista
- luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun
- lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä

Teknologiset ratkaisut

- havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä teknologisia ratkaisuja ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta
- tutustutaan teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen
- kannustetaan lapsia kuvailemaan tekemiään ratkaisuja
- opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja mieltä niiden toimintaperiaatteita

KASVAN JA KEHITYN

Yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 37).

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Liikkuminen

- innostetaan lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa
- liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät, kehonhallinta sekä heidän taitonsa hahmottaa omaa kehoaan vahvistuu
- ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona
- yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa
- harjoitellaan arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot)
- taitoratoja, kierimistä, kiipeämistä, juoksua, hyppelyä, työntämistä, käytetään monipuolisesti eri välineitä ja palloja
- sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittäviä pelejä ja leikkejä

Ruokaan liittyvä osaaminen

- ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömisestä oppimisympäristönä
- ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin
- suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen

Kohtuullinen kuluttaminen

- tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan kohtuullisen kuluttamisen merkityksestä
- lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana

Hyvinvointi ja terveys

- ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle
- pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin
- harjoitellaan kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa arjen tilanteissa
- havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon
- haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea

Turvallisuus

- tietoa oikeudesta turvalliseen elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen
- havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita
- tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmista arjen tilanteista

- rohkaistaan lapsia hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan
- harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä
- harjoitellaan turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kempeleessä esiopetuksen opetuskieli on suomi. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Varhaiskasvatukseen on laadittu Suomi toisena kielenä -asiakirja (liite 10). Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetin kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Maahanmuuttajataustaiset lapset voivat osallistua joko esiopetukseen tai perusopetuksen valmistavaan opetukseen tai molempiin.

5 LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKEA

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 44).

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Yhteistyö huoltajien, esiopetushenkilöstön, erityisopettajien ja muiden tuen ammattihenkilöiden kesken on tärkeää tuen tarpeen havaitsemisessa, tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajat eivät voi kieltää lapseltaan oikeutta kasvun ja oppimisen tukeen. Heidän suostumustaan ei tarvita tuen tarpeen arviointiin ja suunnitteluun. Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on tärkeää, jotta tieto lapsen saamista tukitoimista voidaan hyödyntää esiopetuksessa.

Esikouluikäisten erityisopetuksesta vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettajat tai perusopetuksen laaja-alainen erityisopettaja. Osa-aikainen erityisopetus toteutetaan siten, että varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat mukana tuen tarvetta kartoittavien tehtävien toteuttamisessa, arvioinnissa, tukitoimien suunnittelussa sekä henkilökunnan konsultoinnissa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Tuen tarpeen selvittämiseksi lasten osaamista arvioidaan erilaisilla tehtävistöillä esiopetusvuoden aikana. Tehtävistöissä kartoitetaan: kielellisiä, matemaattisia, hahmottamiseen sekä lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen valmiuksia. Motorisia- keskittymis-, tarkkaavaisuus- ja tunnetaitoja havainnoidaan ryhmässä arjen toiminnoissa.

Kouluvalmiuden arvioinnit tehdään helmikuussa moniammatillisena yhteistyönä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen erityisopettajien sekä psykologin kanssa. Arviointien perusteena käytetään esiopetusvuoden aikana ryhmissä tehtyjä tehtävistöjä sekä lapsen taitoja kokonaisuutena.

Esiopetusryhmässä yhtenä tukimuotona ovat erityislastenohjaajat, jotka työskentelevät ryhmä- tai henkilökohtaisena ohjaajana. Erityislastenohjaajien resursointi esiopetusryhmään arvioidaan vuosittain lasten tuen tarpeiden perusteella.

Esikouluikäisten kuntoutuspalveluihin ohjautumisesta vastaa moniammatillinen työryhmä eli neuvolatiimi. Siihen kuuluvat lääkärit, terveydenhoitajat, puheterapeutti, fysioterapeutti, psykologi, neuvolan ja varhaiskasvatuksen perhetyöntekijät, sosiaalityöntekijät ja erityiskasvatuksesta vastaavat henkilöt. Neuvolatiimin tarkoituksena on kartoittaa lapsen kuntoutuksen ja tuen tarvetta sekä päättää tukitoimien aloittamisesta. Neuvolatiimissä käsitellään lapsen asiaa vanhempien luvalla luottamuksellisesti.

Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki.

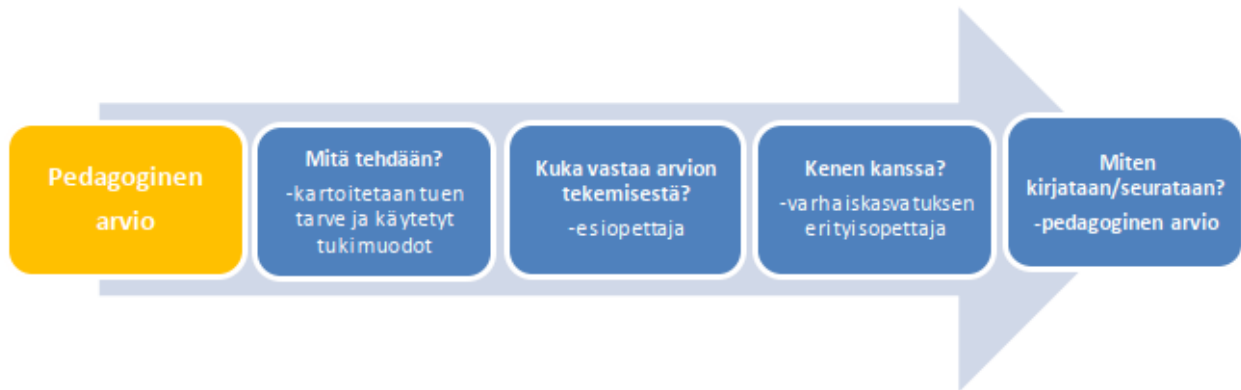
Kuvio 10. Tuen kolmiportaisuus

5.1.1 Yleinen tuki

Laadukas esiopetus on lapsen yksilöllisen kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin perusta. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeisiin heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä se edellytä tutkimuksia tai päätöksiä. Yleisen tuen aikana lapsen tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä erilaisia pedagogisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja, joustavia ryhmittelyjä, opettajien ja muun henkilöstön yhteistyötä sekä osa aikaista erityisopetusta. Yleisen tuen menetelmillä on tärkeä merkitys vaikeuksien ennaltaehkäisyssä. Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää yleisen tuen aikana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

5.1.2 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan silloin kun yleinen tuki ei riitä. Se on vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lapsi tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu kirjalliseen pedagogiseen arvioon, jossa esiopetuksesta vastaavat opettajat arvioivat lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanteen ja arvion tehostetun tuen tarpeesta.

Kuvio 11. Pedagoginen arvio

Pedagogisessa arviossa (Liite 3) kuvataan lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet. Pedagoginen arvio sisältää tietoa lapsen saamasta yleisestä tuesta ja arvon eri tukimuotojen vaikutuksista. Pedagogisessa arviossa kuvataan arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea. Opettajat laativat kirjallisen pedagogisen arvon hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita ja lapsen varhaiskasvatus- ja kuntoutussuunnitelmia. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää lapsen tuen tarvetta kartoittaessa ja tukea suunniteltaessa, mutta tehostetun tuen aloittamiseen ei tarvita huoltajan suostumusta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen yleiseen tukeen käsitellään moniammatillisesti pedagogisella Varikolla.

Kuvio 12. Oppimissuunnitelma

Tehostetun tuen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma (Liite 4) lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa, ellei siihen ole estettä. Tarvittaessa siihen osallistuu myös muita asiantuntijoita. Aiempia varhaiskasvatus ja kuntoutussuunnitelmia voidaan hyödyntää. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

5.1.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan lapselle, jonka kasvun kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi yleisen ja tehostetun tuen muodoilla. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Ennen erityisen tuen aloittamista lapselle tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää kuvauksen saadusta tehostetusta tuesta sekä lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanteesta. Pedagogisen selvityksen laadintaan osallistuu esiopettaja ja moniammatillinen oppilashuoltoryhmä.

Kuvio 13. Pedagoginen selvitys

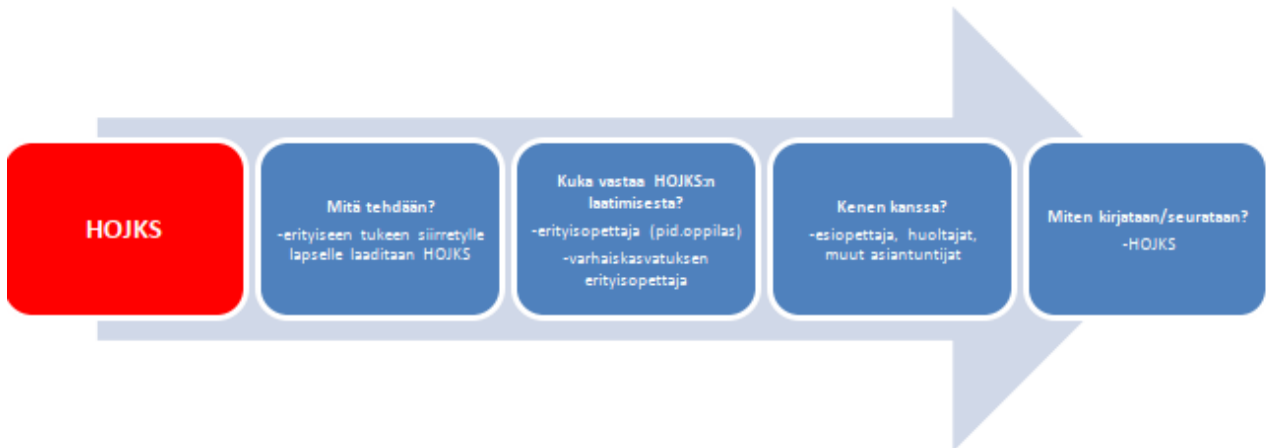
Pedagogisen selvityksen (Liite 5) laatimisessa hyödynnetään mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arvioita ja oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää onnistuneen tuen suunnittelun ja toteutumisen vuoksi. Huoltajan luvalla voidaan hyödyntää myös aiempia varhaiskasvatus, kuntoutus- ja esiopetussuunnitelmia. Tarvittaessa pedagogisen selvityksen lisäksi voidaan hankkia asiantuntijalausuntoja.

Selvityksen sekä muiden mahdollisten asiantuntijalausuntojen perusteella tehdään erityisen tuen päätös (Liite 6). Erityisen tuen päätös voidaan myös tehdä ilman pedagogista selvitystä ja tehostetun tuen antamista psykologin tai lääketieteellisen lausunnon perusteella.

Esiopetusyksikön johtaja tekee pedagogisen selvityksen tai asiantuntijalausuntojen perusteella esityksen erityisen tuen aloittamisesta, jonka jälkeen varhaiskasvatusjohtaja tekee hallintolain mukaisen päätöksen. Vastaavalla tavalla pidennetyn oppivelvollisuudesta ja erityisen tuen aloittamisesta hallintolain mukaisen päätöksen tekee sivistysjohtaja.

Eryyisen tuen päätöksessä tulee päättää pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittsemis- ja avustajapalvelut, muut tarvittavat palvelut ja sekä tarvittaessa lapsen poikkeava esiopetuksen järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusoikeus, koska huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät yleensä pedagogiseen selvitykseen ja lausuntoihin.

Eryyisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli lapsi ei tarvitse enää tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapselle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Kuvio 14. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Kun lapsella on erityisen tuen päätös, hänelle tulee tehdä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (Liite 7). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityisen tuen päätöksen mukainen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta perustuen pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. HOJKS:aa laadittaessa voidaan hyödyntää mahdollisesti aiemmin laadittua tehostetun tuen oppimissuunnitelmaa, varhaiskasvatus ja kuntoutussuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhdessä eriyisopettajan, varhaiskasvatuksen eriyisopettajan, esiopettajan, lapsen ja huoltajan kanssa mikäli siihen ei ole estettä. Tarvittaessa laatimiseen osallistuvat muut asiantuntijat. HOJKS tarkistetaan aina tuen tarpeen ja oppimistavoitteiden muuttuessa, mutta vähintään kerran vuodessa.

5.2 Pidennetty oppivelvollisuus

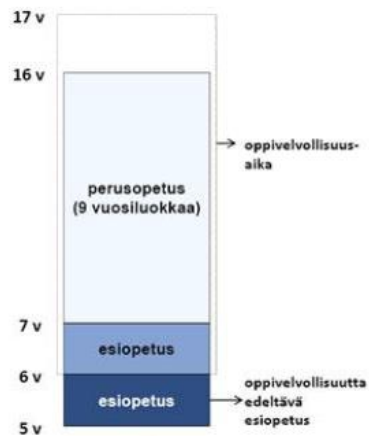
Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoituksena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia selviytyäkseen perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset tai vaikeasti sairaat lapset (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

Lapsella on oikeus pidennettyyn oppivelvollisuuteen lääketieteellisten ja psykologisten lausuntojen perusteella. Kun lapsella on oikeus pidennettyyn oppivelvollisuuteen lausuntojen perusteella, päiväkodin johtaja tekee samanaikaisesti esityksen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta. Hallintolain mukaisen päätöksen tekee sivistysjohtaja.

Pidennetty oppivelvollisuus

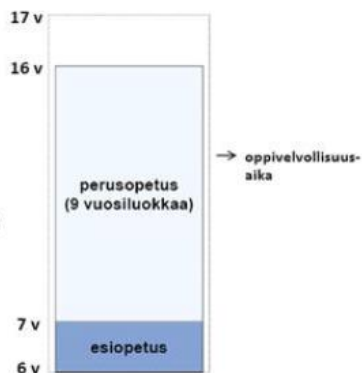
Vaihtoehto 1:

Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävää esiopetusta sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

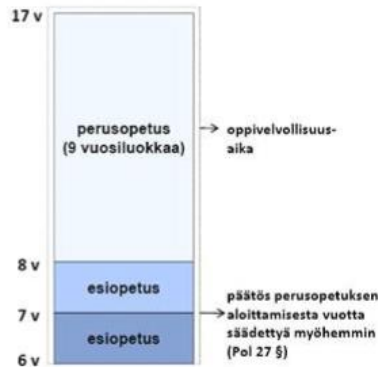
Vaihtoehto 2:

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Vaihtoehto 3:

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

(Pirjo Koivula, opetushallitus, 21.10. 2013)

6 OPPILASHUOLTO

Esiopetuksen oppilashuollon tehtävänä on edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla. Oppilashuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää koko esiopetusyhteisöä tukevaa yhteisöllistä oppilashuoltoa. Lisäksi lapsella on oikeus myös yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhuoltopalvelut neuvolapalvelujen muodossa. Palvelut tulee olla helposti saatavilla ja lain edellyttämässä määrääjassa. Esiopetuksen oppilashuolto on maksutonta ja luottamuksellista. Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

6.1 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisessä oppilashuollossa seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Lasten ja vanhempien osallisuus on tärkeää ja edesauttaa ongelmien ehkäisyä, varhaista tunnistamista sekä tarvittavan tuen järjestämistä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Kempeleen varhaiskasvatuksessa on käytössä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Opettaja tai päiväkodin johtaja ilmoittaa esiopetuksessa

tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta, niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

6.2 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtainen oppilashuolto sisältää lapselle annettavat terveyspalvelut terveydenhuoltolain mukaisina ikäkausitarkastuksina neuvolassa. Psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat osa oppilashuoltoa sekä yksittäistä lasta koskevat monialaiset oppilashuoltopalaverit. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina huoltajan suostumukseen ja kunnioitukseen. Huoltajien osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon ikä ja kehitystaso huomioiden. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Sillä on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin, jonka ylläpitämisestä vastaa opetuksen järjestäjä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

6.3 Oppilashuoltosuunnitelmat

Oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat: kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus, paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

6.4 Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma pohjautuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013:13§), jota velvoittavana noudatetaan kaikissa Kempeleen esiopetusyksiköissä, kouluissa ja oppilaitoksissa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajien kanssa. Samalla sovitaan menettelytavoista, joilla eri osapuolet perehdytetään suunnitelman sisältöön, käytännön toteutustapaan ja asiaan sisältyvään tiedottamiseen. Suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain oppilashuoltoryhmän koordinoimana. Esiopetusyksikön oppilashuoltosuunnitelma on yhteinen oppilaaksiottoalueen mukaisen koulun kanssa.

Yksikkökohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut, yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat, yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen, oppilashuollon yhteistyön järjestäminen huoltajan kanssa sekä oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen. Lisäksi Kempeleessä on varhaiskasvatuksessa kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelma (Liite 8).

6.5 Kempeleen kunnan oppilashuollon rakenne

Kuvio 15. Kempeleen kunnan oppilashuollon rakenne

Kempeleen kunnan Oppilas- ja opiskeluhuollon kehittämisestä, koordinoinnista ja arvioinnista vastaa oppilashuollon ohjausryhmä Koto.

Yksikön oppilashuollosta vastaa oppilashuoltoryhmä Asema. Tähän ryhmään kuuluvat rehtori, koulun erityisopettajat, terveydenhoitaja, päiväkodin johtaja, koulupsykologi, kuraattori. Ryhmään osallistuu tarvittaessa luokanopettaja, esiopettaja, lääkäri, sosiaalityöntekijä tai muita yksikön jäseniä. Asema suunnittelee, kehittää ja arvioi yksikön oppilashuoltoa.

Varikko on oppilashuollon monialainen asiantuntijaryhmä, joka kokoontuu vähintään kerran lukuvuodessa ja tarvittaessa useammin. Varikoilla käsitellään mm. ryhmän kuulumiset, ryhmäkohtaisia tuentarvekartoituksia sekä pyritään löytämään ratkaisuja lasten kasvussa, oppimisessa, käyttäytymisessä tai perhetilanteissa ilmenneisiin pulmiin. Varikoilla hyväksytään myös pedagogiset asiakirjat. Varikon kokoonpano voi vaihdella riippuen käsiteltävistä asioista. Ryhmään kuuluu vähintään ryhmän lastentarhanopettaja, päiväkodin johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tarvittaessa mukaan kutsutaan myös muita asiantuntijoita kuten terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen perheohjaaja, kuraattori ja/tai psykologi.

Yksittäisen oppilaan asioita käsitellään erikseen koolle kutsuttavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä, jota kutsutaan Pysäkkiksi. Käsiteltävät asiat voivat liittyä oppilaan oppimiseen, käyttäytymiseen, hyvinvointiin tai terveydentilaan. Pysäkillä kutsutaan tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja. Asian käsittely perustuu oppilaan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Tavoitteena on ennaltaehkäistä oppimiseen ja kasvuun liittyviä ongelmia sekä ratkoa jo syntyneitä ongelmia. Pysäkillä sovitut asiat kirjataan oppilaskohtaiseen oppilashuoltokertomukseen.